

ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО - ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

Determining the Content of Innovative Approaches to the Organization of Professionally Applied Physical Training of Future Specialists in the Agricultural Sector

Ірина Самохвалова

Анотація. У публікації висвітлено сутність інноваційних підходів до організації професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців аграрної сфери в сучасних умовах розвитку освіти й виробництва. Обґрунтовано значення закладів вищої освіти як ключових центрів реалізації інноваційних педагогічних, організаційних і цифрових рішень у системі професійно-прикладної фізичної підготовки. Визначено провідні напрями професійно - прикладної фізичної підготовки спеціалістів аграрного профілю з урахуванням характеру професійних навантажень, специфіки виробничого середовища та вимог до рівня працездатності. Окремий акцент зроблено на впровадженні сучасних технологій, як одного з визначальних напрямів оновлення освітнього процесу в закладах вищої освіти.

Abstract. The publication highlights the essence of innovative approaches to the organization of professionally applied physical training of future specialists in the agricultural sector under current conditions of educational and industrial development. The significance of higher education institutions is substantiated as key centers for implementing innovative pedagogical, organizational, and digital solutions within the system of professionally applied physical training. The main directions of professionally applied physical training for agricultural specialists are identified, taking into account the nature of occupational workloads, the specifics of the production environment, and the requirements for work capacity. Particular emphasis is placed on the implementation of modern technologies as one of the defining directions for modernizing the educational process in higher education institutions.

Ключові слова: інновації, сучасні технології, аграрна галузь, професійна -прикладна фізична підготовка

Keywords: innovations, modern technologies, agricultural sector, professionally applied physical training

Вступ. У сучасних умовах аграрна галузь України активно розвивається під впливом технологічних новацій, автоматизації та впровадження цифрових платформ управління виробництвом. Заклади вищої освіти виконують провідну функцію у підготовці фахівців, спроможних результативно здійснювати професійну діяльність в умовах технологічного оновлення, автоматизації та цифровізації виробничих процесів та є ланкою, що поєднує освітні стандарти, досягнення науки та практичні запити аграрної галузі.¹

Традиційні фізичні види діяльності в сільському господарстві поступово поступаються або поєднуються з роботою, що передбачає управління технікою, спостереження за процесами, аналітичну діяльність і технічний контроль, що суттєво змінює характер професійної діяльності фахівців.

У цьому контексті особливого значення набуває адаптація змісту професійно-прикладної фізичної підготовки, яка має відповідати реальним вимогам сучасної професійної діяльності аграрія.

Дослідники визначають професійно - прикладну фізичну підготовку, як систему

1. Богданов М., Волков М. (2025). Трансформація сучасної системи фізичної підготовки у закладах вищої освіти як фактор професійної та особистісної готовності молоді. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 3, 153-161

фізичних вправ, методів і засобів, спрямованих на розвиток спеціальних фізичних, психічних і сенсомоторних якостей, що безпосередньо впливають на ефективність професійної діяльності працівників.¹

Сучасне аграрне виробництво характеризується активним упровадженням високотехнологічних засобів серед яких важливе місце посідають GPS-навігаційні системи керування сільськогосподарською технікою, автоматизовані трактори та комбайни, а також комплексні системи моніторингу стану ґрунтів, погодних умов і показників урожайності. Широкого застосування набули безпілотні літальні апарати для обстеження та картографування сільськогосподарських угідь, програмно-аналітичні платформи управління господарством і роботизовані технології у тваринництві.

Зазначені технологічні зміни суттєво трансформують характер професійної діяльності аграрія: потребує здатності до тривалої концентрації уваги, швидкого опрацювання інформації та прийняття відповідальних рішень, підвищує вимоги до психофізіологічної підготовленості. Зростає значення точності рухів і розвитку дрібної моторики, необхідних для роботи з автоматизованими системами, електронними пристроями та засобами керування технікою.²

Водночас, сучасний аграрій повинен бути готовим до роботи в умовах зниженої рухової активності, що супроводжується високим рівнем психоемоційного напруження та статичних навантажень. Незважаючи на автоматизацію виробничих процесів, зберігається потреба у високому рівні загальної фізичної витривалості, оскільки значна частина польових робіт має сезонний характер і передбачає інтенсивні фізичні навантаження впродовж певних періодів року.

Такий характер професійної діяльності вимагає переосмислення змісту професійно-прикладної фізичної підготовки, орієнтованої на поєднання розвитку фізичних якостей із формуванням психофізіологічної стійкості та готовності до роботи в умовах сучасного аграрного виробництва.

Мета дослідження - визначити зміст інноваційних напрямів організації професійно - прикладної фізичної підготовки для майбутніх фахівців аграрної галузі.

1. Роль закладів вищої освіти у впровадженні інноваційних підходів до організації професійно-прикладної фізичної підготовки

Заклади вищої освіти відіграють визначальну роль у модернізації системи професійно-прикладної фізичної підготовки, виступаючи провідними осередками науково - методичного забезпечення, експериментального впровадження та апробації інноваційних підходів.

У сучасних умовах зростання вимог до професійної працездатності фахівців агропромислового комплексу, посилення психофізичних навантажень та цифровізації освітнього середовища саме заклади вищої освіти забезпечують інтеграцію новітніх педагогічних, технологічних і організаційних рішень у процес фізичної підготовки студентської молоді.

Передусім, заклад вищої освіти сприяє розробки та оновленню змісту професійно - прикладної фізичної підготовки на засадах компетентнісного та професійно орієнтованого підходів. Освітні програми адаптуються до специфіки майбутньої трудової діяльності, включають варіативні модулі, диференційовані навантаження та прикладні рухові завдання.³

Такий підхід забезпечує цілеспрямований розвиток фізичних якостей і функціональних можливостей, що мають безпосереднє значення для професійної діяльності аграрія. Водночас упроваджується модульно - рейтингова система оцінювання, цифрові

1. Пилипей Л. П. (2009). Професійно-прикладна фізична підготовка студентів. Монографія.

2. Пилипей Л. П. (2009). Професійно-прикладна фізична підготовка студентів. Монографія.

3. Язловецька О., & Бабенко А. (2025). Сучасні виклики модернізації фізичного виховання в закладах вищої освіти України. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (219), 288-292

інструменти обліку результатів та індивідуальні траєкторії підготовки.

Суттєвим напрямом діяльності закладу вищої освіти є формування сучасного методичного забезпечення. Йдеться про створення електронних навчально-методичних комплексів, мультимедійних матеріалів, відеобаз техніки виконання вправ, інтерактивних посібників і цифрових платформ супроводу занять. Використання таких ресурсів підвищує наочність, доступність і керованість навчально-тренувального процесу, а також розширює можливості самостійної роботи студентів і педагогічного контролю.¹

Окреме значення має науково-дослідна функція закладів вищої освіти. На базі закладів вищої освіти здійснюються дослідження ефективності інноваційних методик фізичної підготовки, вивчаються адаптаційні реакції організму на професійно орієнтовані навантаження, обґрунтовуються моделі розвитку професійно важливих фізичних якостей. Результати наукових досліджень стають підґрунтям для впровадження доказово обґрунтованих підходів до організації професійно - прикладної фізичної підготовки, удосконалення програм і методів контролю підготовленості.²

Важливою складовою інноваційної діяльності є технологічна модернізація процесу фізичної підготовки професійного спрямування. У навчальний процес інтегруються цифрові моніторингові системи, сенсорні пристрої, мобільні додатки самоконтролю, засоби відеоаналізу рухів, платформи дистанційного навчання. Це дозволяє об'єктивізувати контроль функціонального стану, дозувати навантаження, відстежувати індивідуальну динаміку показників і своєчасно коригувати тренувальні впливи.³

Професійна компетентність викладача виступає ключовою умовою ефективного поєднання традиційних педагогічних засобів із новітніми технологічними рішеннями.

Таким чином, заклад вищої освіти є ключовим суб'єктом трансформації та вдосконалення змісту професійно-прикладної фізичної підготовки, забезпечуючи її узгодженість із актуальними вимогами сучасного аграрного виробництва.

2. Визначення напрямів професійно - прикладної фізичної підготовки фахівців аграрної галузі в умовах сучасного виробництва.

Визначення напрямів професійно - прикладної фізичної підготовки у аграрній галузі доцільно здійснювати на основі аналізу професійної діяльності, що включає характеристику трудових операцій, умов праці, режимів рухової активності, факторів виробничого середовища та типових функціональних навантажень (Рис. 1).

Фізична підготовка - вправи спрямовані на підвищення загальної працездатності, зміцнення здоров'я та зниження ризику виникнення захворювань опорно-рухового апарату, що є поширеними серед фахівців аграрної галузі. Доцільним є використання циклічних видів рухової діяльності, зокрема ходьби, бігу та плавання, які сприяють розвитку загальної витривалості та нормалізації функціонального стану серцево-судинної й дихальної систем:

- вправи для розвитку м'язової сили, орієнтована на зміцнення м'язів спини, плечового пояса та верхніх кінцівок, що забезпечує стабільність опорно-рухового апарату під час роботи з технікою та обладнанням;

- вправи для розвитку гнучкості і мобільності суглобів, які сприяють підтриманню рухливості та зниженню ризику травматизму. З метою профілактики захворювань хребта рекомендується застосування вправ на зміцнення м'язів кора, зокрема різних варіантів планки та стабілізаційних комплексів;

- вправи для розвитку координації рухів, які сприяють підвищенню точності та

1. Богданов М., Волков М. (2025). Трансформація сучасної системи фізичної підготовки у закладах вищої освіти як фактор професійної та особистісної готовності молоді. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 3, 153-161

2. Язловецька О., & Бабенко А. (2025). Сучасні виклики модернізації фізичного виховання в закладах вищої освіти України. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (219), 288-292.

3. Забіяко Ю. О. (2023). Дистанційне навчання фізичній культурі в умовах воєнного стану. *Науковий часопис НПУ імені М. Драгоманова. Серія 15. 2(160)*, 116-121.

надійності дій під час управління машинами й механізмами (пов'язано з керуванням складною технікою та роботою з виробничим обладнанням);

- вправи для розвитку статичної витривалості, необхідної для тривалого перебування в сидячому або вимушеному положенні під час роботи з цифровими системами керування;
- вправи для розвитку дрібної моторики, що забезпечують ефективну взаємодію з сенсорними панелями, приладами та інструментами;
- вправи, спрямовані на відпрацювання швидких змін положення тіла та збереження рівноваги на нерівній поверхні є актуальними у польових умовах.

Сенсомоторна підготовка передбачає розвиток швидкості реакції за допомогою ігрових тренажерів, спеціалізованих програм і VR-симуляторів, що моделюють реальні виробничі ситуації:

- вправи на зорово-моторну координацію, зокрема тренування стеження за рухомими об'єктами та розвиток периферійного зору, які необхідні під час керування технікою й моніторингу процесів;
- розвиток просторової орієнтації є особливо важливим при роботі з безпілотними літальними апаратами та системами дистанційного контролю.

Психофізіологічна підготовка - до засобів належать дихальні вправи, спрямовані на зниження рівня нервового напруження та нормалізацію психоемоційного стану:

- тренінги з управління стресом, які сприяють формуванню стійкості до тривалих інтелектуальних навантажень і відповідальності за прийняття рішень;
- вправи для розвитку концентрації уваги, зокрема елементи медитації та нейрокогнітивні вправи, які дозволяють підвищити здатність до зосередженої роботи в умовах інформаційного перевантаження.

Профілактично-корекційна підготовка, орієнтована на запобігання професійним захворюванням і функціональним порушенням. Вона передбачає використання вправ для мобільності суглобів, розвитку гнучкості, м'язового балансу, дихальних практик і відновлювальних засобів. Особливого значення набувають комплекси виробничої гімнастики та вправи компенсаційного характеру.

Рис. 1. Напрями професійно - прикладної фізичної підготовки фахівців аграрного профілю

2.1. Інтеграція сучасних технологій у процес професійно-прикладної фізичної

підготовки, як провідний напрям модернізації освітнього процесу у закладах вищої освіти

З урахуванням тенденцій цифровізації аграрного сектору перспективним напрямом є інтеграція технологічних засобів у процес фізичної підготовки професійного спрямування: використання фітнес-трекерів, мобільних додатків моніторингу навантаження, цифрових щоденників самоконтролю та дистанційних навчальних модулів. Це дозволяє підвищити керованість підготовки та індивідуалізувати тренувальні впливи.

Фітнес-трекери та спеціалізовані мобільні застосунки дедалі частіше використовуються як засоби контролю рухової активності. У низці закладів вищої освіти впроваджуються експериментальні проєкти із застосуванням індивідуальних пристроїв для відстеження добового обсягу рухів здобувачів. Зокрема, додаткові рейтингові бали можуть нараховуватися за досягнення визначених нормативів (наприклад, щоденне проходження 10 тисяч кроків або виконання щонайменше 150 хвилин помірної фізичної активності протягом тижня). Паралельно апробуються цифрові профілі здоров'я, що поєднують антропометричні дані, результати контрольних фізичних випробувань (біг, стрибкові тести тощо) та статистику, отриману з фітнес-трекерів. Такі інструменти сприяють розвитку цифрової культури здоров'язбереження та узгоджуються з сучасними європейськими підходами до оцінювання фізичного стану студентської молоді.¹

Асинхронні форми організації навчання, зокрема, використання відеоматеріалів із демонстрацією вправ, мультимедійних презентацій і тренувальних щоденників надають студентам можливість виконувати завдання у зручному для них режимі та темпі.²

У практиці Сумського національного аграрного університету викладачі розміщують на платформі Moodle робочі програми дисциплін, методичні вказівки, відеокomплекси для розвитку фізичних якостей, а також навчальні матеріали з правил видів спорту.

Результати самостійної роботи студенти подають у формі відеозаписів тренувань, даних про частоту серцевих скорочень та інших показників, що враховуються під час підсумкового оцінювання.

Інноваційні підходи до фізичного виховання також охоплюють застосування ігрових і змагальних форматів - спортивних квестів, командних і міжгрупових змагань, що підвищують зацікавленість і мотивацію здобувачів освіти до систематичної рухової активності. У ряді закладів вищої освіти такі форми роботи залучають значну частину студентів, особливо на початкових курсах навчання. Водночас до освітніх програм поступово включаються сучасні фітнес-напрями: пілатес, йога, функціональний тренінг, а також, окремі елементи кіберспортивних практик, що враховують актуальні запити та інтереси молоді.³

Водночас інтеграція сучасних технологій у процес професійно - прикладної фізичної підготовки потребує дотримання методичної доцільності, педагогічного контролю та належної підготовки науково-педагогічних працівників. Технологічні засоби повинні розглядатися як інструмент підвищення ефективності навчально-тренувального процесу, а не як заміна педагогічної взаємодії. Важливими залишаються питання раціонального поєднання цифрових та традиційних методів підготовки.

Отже, інтеграція сучасних технологій у професійно-прикладну фізичну підготовку формує підґрунтя для переходу до більш точних, адаптивних і керованих моделей підготовки, що відповідають актуальним вимогам професійної діяльності та тенденціям розвитку вищої освіти

Висновки

Цифровізація аграрного сектору формує новий образ сучасного українського аграрія —

1. Забіяко Ю. О. (2023). Дистанційне навчання фізичній культурі в умовах воєнного стану. *Науковий часопис НПУ імені М. Драгоманова*. Серія 15. 2(160), 116-121

2 . Кошелева О. О., Скрипченко І. Т. (2021). Інноваційні технології в системі фізичного виховання студентів ЗВО. *Методичні рекомендації*.

3. Язловецька О., & Бабенко А. (2025). Сучасні виклики модернізації фізичного виховання в закладах вищої освіти України. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (219), 288-292.

спеціаліста, який одночасно володіє традиційними навичками роботи в полі та цифровими компетентностями. У таких умовах професійно-прикладна фізична підготовка є важливим елементом формування конкурентоздатного фахівця, здатного працювати ефективно, безпечно та продуктивно в умовах технологічних змін.

Заклади вищої освіти мають ключове значення в оновленні системи професійно-прикладної фізичної підготовки, функціонуючи як провідні центри науково-методичного супроводу, практичного впровадження та перевірки ефективності інноваційних підходів.

Визначення напрямів професійно-прикладної фізичної підготовки фахівців аграрної галузі базується на комплексному аналізі сучасних виробничих вимог і включає розвиток витривалості, сили, координації, психофізичної стійкості та профілактичної готовності організму. Така структурована багатокомпонентна модель професійно —прикладної фізичної підготовки забезпечує підвищення професійної надійності та адаптаційних можливостей майбутніх спеціалістів в умовах сучасного виробництва.

Література

1. Богданов М., Волков М. (2025). Трансформація сучасної системи фізичної підготовки у закладах вищої освіти як фактор професійної та особистісної готовності молоді. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 3, 153-161. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-3-153-161>
2. Гвоздецька С. В., Рибалко П. Ф., Чередніченко С. В. (2017). Професійно-прикладна фізична підготовка. Навчально-методичний посібник, 110 с.
3. Грибан Г. П. (2012). Фізичне виховання студентів аграрних вищих навчальних закладів. Монографія.
4. Забіяко Ю. О. (2023). Дистанційне навчання фізичній культурі в умовах воєнного стану. *Науковий часопис НПУ імені М. Драгоманова. Серія 15*. 2(160), 116-121.
5. Кошелева О. О., Скрипченко І. Т. (2021). Інноваційні технології в системі фізичного виховання студентів ЗВО. Методичні рекомендації.
6. Пилипей Л. П. (2009). Професійно-прикладна фізична підготовка студентів. Монографія.
7. Самохвалова І. Ю., Харченко С. М. (2025). Особливості формування психофізичних якостей студентів засобами фізичної культури в умовах професійної підготовки. *Professional training of future specialists amidst modern realities* (Vol. 2. pp. 348 — 356). Baltija Publishing. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-522-8-42>
8. Язловецька О., & Бабенко А. (2025). Сучасні виклики модернізації фізичного виховання в закладах вищої освіти України. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (219), 288-292. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-219-288-292>
9. Yashchuk, S., Steshenko, V., Lehin, V., Bieliaiev, S., Shapran, Y., & Rybalko, P. (2022). Interaction with the information environment and contemporary educational approaches in higher education educational level “Master”. *Postmodern Openings*, 13(2), 213–238. <https://doi.org/10.18662/po/13.2/450>
10. Lazorenko, S., Loza, T., Samokhvalova, I., Khomenko, E., & Oliinyk, N. (2021). Preparation of future specialists in physical culture and sports for the use of digital health technologies in professional activity. In *Proceedings of the 44th International Convention on Computers in Education (MIPRO 2021)* (pp. 673–677). <https://doi.org/10.23919/MIPRO52101.2021.9596770>

Інформація про автора: Самохвалова Ірина Юріївна, доктор філософії, доцент, доцент кафедри фізичного виховання Сумського національного аграрного університету, вул. Герасима Кондратьєва 160, Суми, Україна.

Контактна інформація: телефон +380996243431, e-mail irasport0607@gmail.com

Author information: Iryna Samokhvalova, PhD, Associate Professor of the Department of Physical Education, Sumy National Agrarian University, 162 Herasyma Kondratieva Street, Sumy, Ukraine.

Contact information: phone +380996243431, e-mail irasport0607@gmail.com